

Mijn oprechte dank aan Clavis Uitgeverij, directeur Philippe Werck en zijn team om een boek over dit heikele thema te willen uitgeven.

Dit verhaal is grotendeels gebaseerd op echte gebeurtenissen. In essentie is er niets verzonnen. Het zou kunnen dat je bij het lezen van slag raakt, dat het verhaal je aangrijpt omdat je je erin herkent. Praat er dan over met iemand die je vertrouwt: je papa of mama, je opa of oma, een oom of tante, een vriend of vriendin, een leerkracht of leerlingenbegeleider ...

Spreken over je moeilijkheden helpt echt!

PROLOOG

De lente is begonnen en ik voel opnieuw energie opborrelen. Ik ben benieuwd wat de komende periode me zal brengen. Eerst het schooljaar afmaken, dan vakantie en plezier maken met mijn vrienden, en er vooral voor zorgen dat ik niet meer in die put terechtkom waarin ik zo lang gezeten heb. Dat blijft een uitdaging voor het leven.

Als jong meisje heb ik nare ervaringen gehad met een familielid waarover ik lange tijd niet kon praten. Het begon tamelijk onschuldig met een foto op King, de prachtige zwarte pony die mijn oudoom voor mij had gekocht. De schofthoogte van het dier was anderhalve meter, perfect voor mij.

‘Jij verdient dit, Sofie,’ beweerde hij, ‘omdat je een schat van een meid bent.’

Natuurlijk voelde ik me gevleid. Maar King bleek een lokkertje. Het is haast niet te geloven dat ik op die manier in zijn greep kwam, ik die toch niet op mijn mondje gevallen was.

Toen ik een meisje van een jaar of zes, zeven was, verafgoodde ik mijn oudoom Kamiel. Zijn heldhaftige verhalen over zijn tijd in het leger als paracommando fascineerden me. Hij stelde zichzelf voor als

een onverschrokken soldaat, die vooral in het begin van de eeuw ten strijde trok tegen onrecht, waar ook ter wereld. De Irakoerlog was een door de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk in maart 2003 begonnen oorlog tegen en in Irak. Ook landen als Nederland en België leverden troepen. De aanleiding tot die oorlog waren de verwoestende aanslagen op 11 september 2001 in de Verenigde Staten. Aan het begin van die dag vloog een passagiersvliegtuig in een van de twee torens van het World Trade Center in New York. Op het moment dat nieuwsprogramma's over de hele wereld livebeelden uit New York uitzonden, ramde een tweede vliegtuig de toren ernaast. Toen was het duidelijk dat het niet om een ongeluk ging. Ook bij het Pentagon kwam een vliegtuig neer. De Verenigde Staten waren vastbesloten de aanslagen, waarbij in totaal zo'n drieduizend doden vielen, te wreken.

De Amerikaanse president Bush verdeelde de wereld in twee kampen. 'Wie niet voor ons is, is tegen ons,' zei hij onomwonden.

Deze woorden hoorde ik later in televisiereportages en journaals voor kinderen, al was ik te jong om te begrijpen wat de president bedoelde. Mijn oom Kamiel verdedigde het Amerikaanse standpunt. Ik hoor het hem nog zeggen: 'De woorden van Bush hebben me geraakt. Hij had het bij het rechte eind. Daarom wilde ik in Irak gaan vechten. Ik wilde de terroristen op hun donder geven.'

Ik had geen idee wat dat betekende. Ik was trouwens nog niet geboren toen er zo heftig strijd werd geleverd in het Midden-Oosten. Maar door zijn verhalen achteraf kreeg ik een beeld van wat er in die oorlog gebeurd was. Zijn uitgelaten gezicht spookt nog altijd door mijn hoofd. Hoe kon hij zo trots zijn op het neerschieten van Iraakse soldaten en burgers? Ik hoor het hem nog zeggen: 'We hebben de

Irakezen in 2003 een stevig lesje geleerd. Ze waren geen partij voor ons. We hebben hen afgemaakt. De Iraakse president Saddam Hoessein sloeg op de vlucht. Wat een lafaard!'

Mama en papa vonden zijn uitspraken maar niets en vonden dat hij zulke dingen niet kon zeggen waar ik, een kind, bij was. Maar in mijn ogen was mijn oudoom toen een held, iemand die had gestreden voor de vrijheid van anderen. De oorlog leek in mijn ogen een spel. Telkens als ik hem zag, vroeg ik hem naar zijn tijd in het leger.

'Ik wilde Saddam Hoessein eigenhandig oppakken,' pochte hij een keer. 'Het was me bijna gelukt.'

Wist ik veel dat hij dat verzon ...

Zijn ware aard leerde ik pas later kennen, rond mijn tiende. Kamiel kon zijn handen niet thuishouden. Dat vond ik in het begin niet eens zo erg. Het was goedbedoeld en speels, lachte ik het weg, hij was mijn lievelingsoom en ook die van mama toen ze nog een kind was. Het duurde een hele tijd voor ik zijn aanrakingen als onprettig ervoer. Ik raakte in de war en begon mezelf in vraag te stellen. Stelde ik me aan? En waarom kon ik de genegenheid van mijn oudoom niet waarderen? Met zijn donkere ogen had hij me onderzoekend aangekeken. Hoe durfde ik te twijfelen aan oom Kamiel, die altijd het beste met me voorhad en die zijn leven in Irak had gewaagd voor een hoger doel? Mijn oom wist waar hij voor stond, en van zijn neefjes en nichtjes had ik altijd de beste band met hem gehad. Tenminste, dat dacht ik.

Ik heb heel lang gezweven, bang om hem te beschuldigen van iets wat ik niet hard kon maken. Hij zou het in alle toonaarden ontkennen en me beschuldigen van leugens en ziekelijke fantasieën. Dat

wilde ik niet riskeren. Mijn kindertijd werd dan ook getekend door het geheim dat ik meedroeg. Ik was bang en voelde me bezoedeld, maar tegelijk schaamde ik me en op een of andere manier voelde ik me schuldig. Mijn gedrag werd onvoorspelbaar. Ik kon heel brutaal en zelfs agressief uit de hoek komen. Mijn schoolresultaten waren wisselvallig. Niemand die het begreep, want ik zweeg.

Moet ik dat allemaal prijsgeven? vraag ik me in stilte af terwijl mama de auto parkeert op een plek voor gasten.

Een onaangename, nerveuze tinteling verspreidt zich over mijn lichaam als ik de herinneringen aan mijn oom niet langer kan wegdrücken. Ik knijp mijn ogen dicht en probeer aan iets anders te denken. Het lukt niet. Het felle zonlicht schijnt hinderlijk op mijn gesloten oogleden. Ik vraag me af wat ik kan vertellen en wat niet.

Mama vond het maar niets toen ik haar vertelde dat ik me had aangemeld voor *Ieder zijn waarheid*, een programma dat jonge mensen aan het woord laat om te praten over traumatische ervaringen uit hun jeugd. Ik was stomverbaasd dat ik werd uitgenodigd voor een uitgebreid interview.

‘Wie wordt er beter van je verhaal?’ schrok mama toen ik het haar vertelde. ‘Zou je dat wel doen?’

Ik keek omlaag en daarna zijdelings naar haar, kromp in elkaar en voelde weer die scherpe pijn in mijn buik. Ik liet verder niet merken dat haar reactie me kwetste en trok me ontdaan terug in de badkamer. Ik keek in de spiegel.

‘Ik mag er zijn,’ mompelde ik. ‘Er is niets fout aan mij.’

Ondanks haar bezwaren heeft mama me naar Brussel gebracht. Nadat we ons mondmasker over neus en mond hebben aangetrokken – we zijn in volle coronapandemie – melden mama en ik ons aan bij de receptie. We staan op de gastenlijst en de receptionist pleegt een telefoontje. Even later komt een medewerkster van Mathilde Vercouteren, ook met een mondmasker, ons oppikken.

‘Welkom,’ zegt ze. ‘Mathilde verwacht jullie en kijkt ernaar uit. Volg me maar.’

Journaliste Mathilde Vercouteren, presentatrice van het jeugdprogramma *Ieder zijn waarheid*, begroet ons hartelijk. Geen handdruk, wel een welgemeend hoofdknikje. Ondanks het mondmasker ziet ze meteen mama’s bezorgde blik.

‘Mevrouw,’ zegt ze, ‘we gaan erg omzichtig te werk. Het is trouwens geen live-uitzending. Alles wat je dochter schade zou kunnen toebrengen, wordt er achteraf uit gehaald. We gaan respectvol met haar om. Bovendien komt ze niet herkenbaar in beeld. Ik begrijp de gevoeligheid van dit gesprek en vind haar getuigenis belangrijk en moedig.’

Haar woorden klinken een beetje ingestudeerd, maar ik heb er vertrouwen in.

Mathilde Vercouteren neemt ons mee naar een grote tv-studio. In een gezellige hoek staan twee zachte fauteuils. Een vaas met bloemen maakt de opnameplek huiselijk. Tegen de muur staat een fraaie boekenkast, die rust brengt.

Plots flitsen felle lampen aan. Ze verblinden me en doen me aarzelen, maar ik maak een vuist en zet door. Mama woont de opnames niet bij en wordt naar een aangrenzende kamer gebracht.

‘Maak het je gemakkelijk,’ zegt Mathilde tegen me. ‘Zet je mond-

masker maar af. Ik hou afstand, dan blijft het veilig.'

Ik plof neer in een van de fauteuils en zak dieper weg dan verwacht. De journaliste komt tegenover me zitten.

'Zit je goed?'

'Nu wel,' mompel ik en ik kom een beetje onhandig overeind.

'Een glaasje water?'

'Graag.'

Mathilde doet er alles aan om me op mijn gemak te stellen. Ze is er zich van bewust dat ik een pijnlijk verhaal ga vertellen, als ik tenminste het lef heb om prijs te geven wat me is overkomen. Het verbaast haar dus niet dat het zweet me uitbreekt.

'Rustig maar, het komt goed,' moedigt ze me aan. 'Zeg het me als je een pauze nodig hebt. Dan stoppen we even. Geef je grenzen aan.'

Het aftellen begint. Drie, twee, één ... en actie. Het rode lampje van een van de camera's floept aan. De camera zal vooral Mathilde in beeld brengen. Ook al weet ik dat de beelden van mij geblurd zullen worden en mijn stem enigszins vervormd, toch tril ik van de zenuwen en moet ik mijn angst wegslikken.

'Dag beste kijkers, vanavond verwelkom ik alweer een bijzondere gast in de studio,' zegt Mathilde met een warme stem. 'Ze is zestien en haar naam is Sofie.'

Mijn familienaam laat ze gelukkig achterwege. Dat is vooraf ook heel duidelijk afgesproken. Ze richt zich tot mij.

'Welkom, Sofie,' zegt ze. 'Je hebt besloten te spreken over een onderwerp waarover velen liever zwijgen. Waarom?'

Mathilde gaat verzitten en kijkt me aan. Mijn benen voelen zwaar en mijn handen beven.

'Om te voorkomen dat anderen hetzelfde moeten ondergaan,'

zeg ik. 'Om kinderen en jongeren aan te moedigen om net als ik te spreken, om zo het misbruik dat je op de meest onverwachte momenten kan overvallen een halt toe te roepen. Mensen die misbruikt worden, zijn slachtoffers. Hen treft geen enkele schuld.'

Het hoge woord, misbruik, is eruit. Ik val stil, weet niet meer wat ik moet zeggen.

'Het is een moeilijk verhaal,' zegt Mathilde uiteindelijk. 'En toch is het belangrijk dat je het vertelt. Zoals je zelf aangaf, help je er anderen mee.'

Ik sluit mijn ogen en laat mijn herinneringen naar boven komen, hoe pijnlijk dat ook is. Van het ene op het andere moment lost mijn weerstand op. Met horten en stoten vertel ik mijn verhaal.